

D · N

23/6 1957

Det mänskliga och Nehru

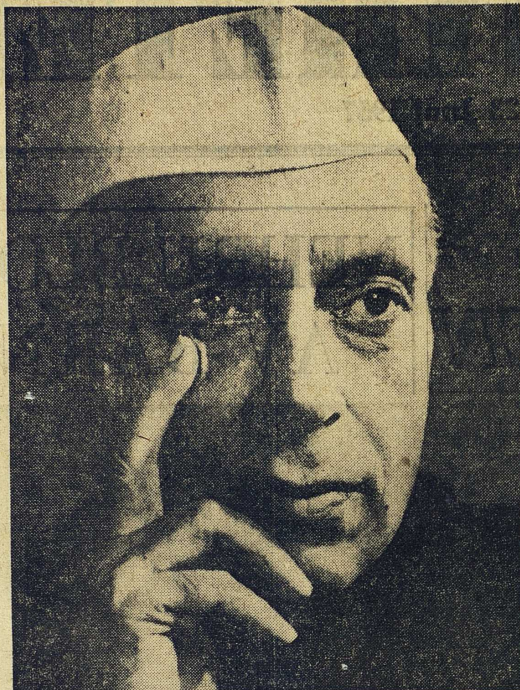
Han är så mänsklig, det har i demokratins, utjämningens och massläsandets tidsålder blivit det högsta berömmet av alla. Det är inte oriktigt att skriva "han"; kvinnorna är fortfarande samhällsvarelser i mindre grad än männen, och att de är mänskliga ter sig därför mera naturligt än berömvärt. Lovprisandet av det mänskliga är en reaktion mot det uppstyltade, konstlade, uniformerade och värdiga, mot den gamla traditionen att en person skall uppträda som personifikation av ett yrke, en social ställning eller en idé.

För politikerna, som måste vara populära eller ge sig av, har denna kult av det mänskliga sin särskilda betydelse. Franklin Roosevelt vid braskvällarna, Eisenhower i sin hederliga och lätt inskränkta moralism, den vresige och dundrande Churchill — hos dem alla är det draget av mänsklighet som inger den djupa sympatin hos många. Det osårbara, perfekta, med ämbetet sammansmälta är faran som måste undvikas. Chaplin, som kanske i detta stycke varit vår tids störste lärare, har visat hur nödvändigt det är med en doft av det tillkämpade, osäkra och till och med tvivelaktiga. Även i sin mest förgrofvade form, såsom hos de ryska diktatorerna, har draget av mänsklighet sitt behag, det må yttra sig i fylleri, klumsighet eller narrspel. I allt högre grad finner vi bland världens ledande män en professionell mänsklighet, en ansträngd tävlan i det okonventionella, otvungna och direkta.

I denna tävlan har den man som i dagarna besöker Sverige, efter allt att döma på grund av naturlig fallenhet och kanske också medveten träning, haft den ojämförligt största framgången. Premiärminister Nehru har andra och lysande

meriter. Han har, vid sidan av Gandhi, mer än någon annan förkroppsligat en stor nations vilja till ett självständigt liv. Han har visat sin hängivenhet för saken genom strid och uppoffringar; mer än tio år av sitt liv har han tillbragt i fängelse. Och dock är hans omedelbarhet, hans intima folklighet det mest utmärkande och särpräglade. Han kan tala om sin ånger över förhållandet till hustrun under de första åren, om sin tillgivenhet för fadern och Gandhi och om sina konflikter med dem, om sin kritik av engelsmännen och sin tack-samhetsskuld till dem så att varje åhörare — det må vara en enda eller trettio tusen — är övertygad om att han känner vad han säger och i det ögonblick han talar måste säga det. Det har hävdats, och det ligger mycket i det, att Nehru vänder sig från, avstår från den extrema andlighet som många ansett vara Indiens ära och andra dess fördärv. Han vill inte, för sig eller sitt folk, ett försjunkande i meditation eller grubbel, han vill arbete, välstånd, aktivitet efter västerländskt mönster. Men andligheten finns kvar, inte bara i den något bisarra formen av yogi och övningar i stillhet, utan som en djup källa som alla anar bakom gesterna, talen och taktiken.

Det är klart att även en sådan gåva kan bli nött. Också förmågan av omedelbarhet, av stark känsla, blir rutinerad då den ofta och länge mobiliseras. Det ödmjuka sökandet, den uppriktiga viljan att bekänna och tala sanning får ett stänk av högfärd vid så flitigt begagnande — annars vore enfallen eller helgonet där. Vi har från Danmark hört berättelserna om hur Nehrus "mänsklighet" kan gå till gränsen av det taktlösa och diktatoriska; han

begär att få promenera i stället för att åka i lyxbil, han skjutsar undan dignitärerna för att få tala med eleverna vid en folkhögskola. Det verkar konstner i konstlöshetens genre, och dock känner vi oss övertygade om att Nehru ville promenera, att han ville tala med skolflickorna, att han inte bara spelade. Men till divan har han tydligen inte långt kvar.

Nehru är indisk nationalist. Han tror sig vinna framgång för sitt land genom att odla den tredje ståndpunkten, genom att inte ta en ställning, trots att alla måste förstå att han står Västern och demokratierna närmast. Han har som indisk nationalist kränkt de grundsatser om nationell självbestämmanderätt på vilka hans eget valde vilar, i konflikten om Kashmir och i sin vägran att

fördöma Rysslands krossande av Ungern. Men ingen kan bestrida att denne nationalist som statsledare i stort sett valt den långa och svåra vägen i sin kamp för Indien. Han har inte hetsat mot yttre fiender eller motståndare under försummande av den inre politiken, av folkets utbildning och framkomst. Han har tvärtom ständigt sett framsteget som en utveckling av den egna nationens förmåga, välfärd och kultur.

Vi har under de senaste åren haft åtskilliga statsbesök som innebär att personer utan betydelse, eller ens makt, under solenna former utväxlar plattheter. Nehrus besök är intet statsbesök, men det innebär att en av samtidens märkliga män får en glimt av Sverige och att ett antal svenskar får ett intryck av hans personlighet.